

Liite

Kaupunkien vesien hallinta ja haitallisten aineiden vähentäminen -hakumenettelyn ohje

Valtion vuoden 2019 talousarvioesityksessä on kokonaisuudessaan esitetty käytettäväksi 15 milj. euroa vesiensuojelun tehostamisohjelman toteuttamiseen. Tästä määrärahasta on tarkoitus myöntää avustusta 1,33 milj. euroa momentilta 35.10.61 kaupunkien vesien hallinnan ja haitallisten aineiden vähentämisen hankkeisiin. Valtakunnallinen avustushaku toteutetaan Etelä-Savon ELY-keskuksessa 19.6.-30.8.2019 välisenä aikana.

Kaupunkien vesien hallinta ja haitallisten aineiden vähentäminen on vesiensuojelun tehostamisohjelman yksi teema. Teemakokonaisuudesta on tunnistettu vesien hallinnan kolme painopistealuetta: viemäröidyt yhdyskuntajätevedet, hulevedet ja sekaviemärit. Näiden puitteissa taajamien ja rakennetun ympäristön vesien hallintaan kuuluu raakavesilähteiden turvaaminen, talousveden valmistus ja jakelu, jätevesien asianmukainen keruu, puhdistaminen ja ympäristöön johtaminen sekä hule- ja kuivatusvesien hallinta.

Avustuksen käytön tavoitteet

Käynnistyvä haku kuuluu teeman *kaupunkien vesien hallinta ja haitallisten aineiden vähentäminen* painopistealueeseen viemäröidyt yhdyskuntajätevedet. Kun tavoitteena on saavuttaa vesipuitteiden mukainen hyvä kemiallinen tila pinta- ja pohjavesissä sekä meristrategiadirektiivin mukainen meriympäristön hyvä tila, on osana tilatavoitteen saavuttamista haitallisten aineiden päästöjen väheneminen ja vaarallisten aineiden päästöjen lopettaminen kerralla tai vaiheittain. Lisäksi tavoitteena on lisätä tietoa myös muiden haitallisten aineiden, kuten hormonitoimintaan vaikuttavat aineet, lääkeaineet ja mikromuovit, poistomahdollisuuksista, esiintymisestä vesiympäristössä tai juomaveden valmistukseen käytettävässä raakavedessä sekä vaikutuksista ekosysteemeihin ja ihmisen terveyteen.

Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää myös tuleviin hakuihin suunniteltuja hulevesien hallintaa ja käsittelyä sekä viemäriylivuotojen ehkäisemistä.

Viemäröidyt yhdyskuntajätevedet

Useat tunnistetuista haitallisista aineista päätyvät yhdyskuntajätevesiin ja niiden myötä vesiympäristöön kuluttajatuotteiden arkikäytöstä. Yhdyskuntajätevesistä vesiympäristöön pääsevien haitallisten aineiden kuten lääkejäämien poistoon soveltuvia tekniikoita otetaan jo käyttöön Suomessa yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja saneerattaessa. Menetelmien kehittämisen ja laajemman käyttöönoton edistämiseksi on todennettava haitallisten aineiden poistotehokkuudet näissä prosesseissa. Haitallisten aineiden poiston mahdollisuuksia on ulotettava myös muun ympäristön (pohjavedet, sedimentit) pilaantumisen ennaltaehkäisemiseksi.

Koska olisi selvitettävä, mitkä ovat kustannustehokkaimmat keinot, joilla haitallisten aineiden päästöjä voitaisiin rajoittaa tai estää joko käsittelyn kautta tai ennaltaehkäisevästi, tuetaan tehostamisohjelmassa jätevesien haitallisten aineiden poistomenetelmien soveltamishankkeita mukaan lukien hankkeet, joissa toimenpiteet kohdistetaan aineiden päästölähteisiin.

Sipilän hallituksen vesien- ja merenhoidon sekä ravinteiden kierrätyksen kärkihankkeissa sekä muissa kehittämissuunnitelmissa on esimerkkejä hankkeista, joista on saatu hyviä kokemuksia ja joita tulisi hyödyntää uusien avustettavien hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Haussa toivotaan hakemuksia erityisesti alla oleviin aihepiireihin:

Viemäröidyt yhdyskuntajätevedet

- Jätevesien laadun parantaminen haitallisten aineiden viemäriin pääsyapaikkojen kartoituksin ja kohdistamalla toimenpiteitä aineiden päästölähteisiin
- Jäteveden käsittely haitallisten aineiden vähentämiseksi ja poistamiseksi
 - Jäteveden käsittelyprosessien tehokkuuden todentaminen haitallisten aineiden kannalta käytössä olevissa puhdistusprosesseissa
 - Uusien käsittelyprosessien yhdistäminen nykyisiin prosesseihin ja niiden käytettävyyden arviointi haitallisten aineiden poistamiseksi
 - Kaupunkien keskitettyjen toimintojen erityisjätevesien (sairaalat, hoitolaitokset, teolliset toiminnot yms.) uusien erillisten käsittelyprosessien vaikuttavuuden selvittäminen ja pilotointi
 - Jätevesien haitallisten aineiden poistoprosessien valinta poistomahdollisuuksiin vaikuttavien ryhmiteltyjen fysikaalis-kemiallisten ominaisuuksien mukaan käyttötarkoitusermittelyyn (lääkeaineet, palonestoaineet, muovinpehmentimet jne.) sijaan
 - Lietteen käsittely haitallisten aineiden vähentämiseksi

Rahoitettavissa hankkeissa keskeisiä tavoitteita voivat olla:

- Hankkeen toimenpiteet vähentävät haitallisten aineiden päästöjä vesiympäristöön erityisesti raakavesilähteiden turvaamisen kannalta.
- Hankkeen toimenpiteet tehostavat kuluttajatuotteista yhdyskuntajätevesiin pääsevien haitallisten aineiden poistoa yhdyskuntajätevesien käsittelyprosessissa.
- Hankkeen tulokset auttavat selvittämään jätevesissä kulkevien haitallisten aineiden taseita ja esiintymistä sekä aineiden merkitystä vesien ja meren hyvän tilan saavuttamiseen.
- Hankkeissa kvantifioidaan laajasti kattavan analytiikan avulla tekniikan soveltuvuutta ja tehokkuutta haitallisten aineiden poistamisessa. Samalla testataan uusien analyysimenetelmien soveltuvuutta (kartoitusmenetelmät, aineiden yhteisvaikutukset, yms.).
- Hankkeessa toteutetaan muovitiekartassa esitettyjä toimenpiteitä yhdyskuntajätevesien mikromuovin ja muoviroskan määrän vähenemiseksi.
- Hankkeessa toteutetaan EU:n lääkeainestrategian mukaisia toimenpiteitä lääkeainejäämien hallinnassa.

Hankkeiden arviointi

Avustukset kohdennetaan erityisesti hankkeisiin, joiden vaikuttavuus on todennettavissa. Avustuksen myöntäminen perustuu kokonaisuutensa sekä arviointiin hankkeiden odotetusta vaikuttavuudesta vesien hyvän tilan tavoitteeseen pääsemiseksi sekä kustannustehokkuudesta. Avustettavan hankkeen tulee olla laadukas ja toteuttamiskelpoinen. Hankkeiden vaikuttavuutta arvioidaan erityisesti alla olevien kriteerien perusteella.

1. Haitallisten aineiden poistuminen ja sen vaikutus vesiympäristön tilaan
2. Haitallisten aineiden poiston tehokkuus
3. Haitallisten aineiden kulkeutumisen selvittäminen
4. Ratkaisujen tai sovellusten elinkelpoisuus, monistettavuus ja laajennettavuus
5. Ratkaisujen tai sovellusten uutuus
6. Kumppanuudet eri toimijoiden kesken

Eduksi katsotaan, jos hanke toimii suunnitellulla tavalla / valmistuu toimivaksi vuoden 2021 puoleen väliin mennessä.

Etelä-Savon ELY-keskus arvioi hakumenettelyssä saapuneet hakemukset yhteistyössä muiden asianomaisten ELY-keskusten kanssa ja tekee esityksen vesiensuojelun tehostamisohjelman ohjausryhmälle rahoitettavista hankkeista. Ohjausryhmä arvioi hakemusten vaikuttavuuden sekä mahdollisen päällekkäisyyden muista rahoitusinstrumenteista rahoitettavien toimenpiteiden kanssa. Ohjausryhmäkäsittelyn jälkeen ympäristöministeriö

päätää hankkeiden rahoittamisesta ja siirtää määrärahan Etelä-Savon ELY-keskukselle hankkeiden rahoittamiseksi.

Avustusmenettely ja sovellettava lainsäädäntö

Avustusta voivat hakea oikeushenkilöt kuten yritykset, järjestöt ja julkiset toimijat lukuun ottamatta valtion virastoja ja laitoksia. Avustusta voidaan kuitenkin käyttää valtion virastoista ja laitoksista hankittaviin palveluihin, ottaen huomioon hankintalain (laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016) 5 § kohta 5. Hankinnalla tarkoitetaan tässä hankkeeseen liittyvien asiantuntijapalveluiden ostoa, josta aiheutuvat kustannukset palveluiden tilaaja (=hankintayksikkö, avustuksen saaja) maksaa kokonaan. Kustannusten tulee olla valtionavustuslain ja mahdollisesti sovellettavien EU valtioneuvoston päätösten mukaisia.

Avustuksen määrä on harkinnanvarainen. Avustuksen määrä voi olla enintään 80 % yleishyödyllisissä hankkeissa ja enintään 50 % yksittäisiä yrityksiä hyödyttävissä hankkeissa, ellei EU:n valtioneuvoston päätöksestä muuta johdu. Hakijalta edellytetään aina omarahoitusta.

Hakumenettelyn toteuttamiseen ja avustusten myöntämiseen sekä hallinnointiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Avustukset myönnetään valtionavustuslain 5 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaisina hankeavustuksina kokeilu-, käynnistämisen-, tai kehittämishankkeisiin taikka muihin tarkoitukseltaan rajattuihin hankkeisiin. Avustusta ei myönnetä yritysten normaaleihin tuotannollisiin investointeihin eikä välittömästi vientiä edistävään toimintaan.

Mikäli myönnettävässä avustuksessa sovelletaan EU:n valtioneuvoston päätöksiä, noudatetaan joko vähämerkityksisen tuen periaatteita komission asetuksen 1407/2013¹ (de minimis –asetus) mukaisesti tai asetusta 651/2014² (yleinen ryhmäpoikkeusasetus). Lisätietoja näistä de minimis -tuista ja ryhmäpoikkeusasetuksesta löytyy työ- ja elinkeinoministeriön internet-sivulta.

Etelä-Savon ELY-keskus voi pidättää oikeuden neuvotella hankkeiden sisällöstä sekä mahdollisesta yhdistämisestä. Jos hankkeet eivät ole riittävän laadukkaita, ESAELYllä on oikeus olla hyväksymättä mitään hankkeita. Rahoitus myönnetään 3-vuotisena siirtomäärärahana, joka on käytettävissä vuosina 2019-2021.

Rahoituksen yleiskulut

Hakijan tulee esittää tositteet muodostuneista kuluista.

Hakija voi esittää kiinteämääräisen rahoituksen soveltamista (ns. flat rate) hankkeen yleiskustannusten korvaamisessa. Tällöin todellisten kustannusten ohella korvataan kiinteämääräisesti 15 % suorina palkkakuluja vastaava määrä ja välillisiä kustannuksia ei korvata erikseen. Mallissa ei tarvita erillistä selvitystä kiinteämääräisestä osuudesta. Kiinteämääräisen rahoituksen mallia suositellaan erityisesti kehittämishankkeisiin sen mahdollistaessa kevyemmän hankehallinnon hankalasti todennettavissa olevien pienten välillisten kustannusten jäädessä kokonaan pois. Esimerkiksi ohjausryhmän kokous- ja matkakulut kuuluvat kiinteämääräiseen osuuteen, joita ei erikseen korvata. Sen sijaan hankehenkilöstön matkakulut voidaan laskuttaa toteutuneiden kustannusten mukaisesti.

Rahoitettavien hankkeiden viestintä

Rahoituksen saaneen hanketoteuttajan tulee huolehtia siitä, että hankkeesta tiedotetaan riittävästi ja tarkoituksenmukaisesti hankkeen aikana.

¹ Komission asetus (EU) N:o 1407/2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen

² Komission asetus (EU) N:o 651/2014, tiettyjen tukimuotojen toteuttamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti

Hankkeen käynnistyessä hanketoteuttaja laatii hankkeelle viestintäsuunnitelman, jota tulee seurata ja päivittää tarpeen mukaan. Hankeviestinnän on oltava laajaa, hyvin kohdennettua ja laadukasta. Viestintää tehdään riittävän usein.

Tärkeimpiä viestintätoimia ovat hankkeen alkamisesta tiedottaminen ja erityisesti tuloksista viestiminen keskeisille kohderyhmille. Myös ympäristöministeriön verkkosivuille linkitetään tietoa vesiensuojelun tehostamishankkeiden tuloksista. Keskeisimmät viestinnän toimenpiteet, kuten aloitus ja tuloksista viestiminen, koordinaadaan ympäristöministeriön kanssa.

Hankkeen toteuttajan tulee käyttää ulkoisessa viestinnässä vesiensuojelun tehostamisohjelman logoa ja yhteisiä tekstitunnisteita, jotka ympäristöministeriö toimittaa. Lisäksi tiedotettaessa on mainittava ympäristöministeriö hankkeen rahoittajana. Ympäristöministeriön logon käytöstä viestinnässä on sovittava etukäteen.

Hakumenettely

Hakuaika päättyy 30.8.2019. Hakemukset on jätettävä viimeistään haun päättymispäivänä kirjallisesti klo 16.15 mennessä Etelä-Savon ELY-keskukseen. **Hakemusten jättöajan jälkeen saapuneita hakemuksia ei oteta käsittelyyn.**

Rahoitusta haetaan avustushakemuksella ja siihen tulee liittää tarkempi hankesuunnitelma, jonka pituus on enintään 15 sivua.

Hakemukset lähetetään Etelä-Savon ELY-keskukselle **sähköpostilla** osoitteeseen kirjaamo.etela-savo(at)ely-keskus.fi

tai postitse osoitteella:

Etelä-Savon ELY-keskus
Kirjaamo
PL 164, 50101 Mikkeli

Lisätietoja antavat:

ELY-keskukset

Etelä-Savon ELY-keskus: Esa Pekonen, rahoitusasiantuntija, puh. 0295 024 159,
esa.pekonen(at)ely-keskus.fi (tavoitettavissa kesäkuun viikot 25-26, elokuu)

Pirkanmaan ELY-keskus, Riitta Syvälä, vesitalousasiantuntija, puh. 0295 036 389,
riitta.syvala(at)ely-keskus.fi (tavoitettavissa heinäkuun viikot 27 ja 31)

Lapin ELY-keskus, Jukka Ylikörkkö, biologi, puh. 0295 037 005,
jukka.ylikorkko(at)ely-keskus.fi (tavoitettavissa heinäkuun viikot 27-29, 18.7. saakka)

Ympäristöministeriö:

Ari Kangas, neuvotteleva virkamies puh. 0295 250 340, ari.kangas(at)ym.fi
(tavoitettavissa kesäkuun viikko 26, 26.6 alkaen ja heinäkuun viikot 27, 29-31, elokuu)

Tarja Haaranen, ohjelmapäällikkö, puh. 050 322 6029, tarja.haaranen(at)ym.fi
(tavoitettavissa heinäkuun viikot 27-29, elokuun viikot 33-35)